

דברי חיזוק בהירים ומאירים
בעקבות פרעות הערבים ימ"ש בארץ הקודש
מאת גאון הדור ותפארתו
שר התורה ועמוד ההוראה
מורן הגאון האדיר רבי ישראל שניאור שליט"א
בעל ה"מעשה אפוד"

בס"ד, יום ה' ד' במרחשון, ה'תשפ"ד.

הנה באתי בלב קרוע ומורתח ובצער שאין לו קץ וקצבה על שבר בת עמי אשר הושברנו ביום הקדוש יום שמחת תורה ה'תשפ"ד, ואף כי ביום שלפניו יום הקדוש הושענא רבה זעקו ישראל "הושענא הַהֲרוּגָה עֲלֵיהָ, וְנִחַשְׁבֶּת פְּצָאן טְבִיחָהּ, הוֹשַׁעְנָא", אך בעוונות ננעלו שערי שמים ויצתה הגזירה מעם אלקינו ושלטה מידת הדין, אוי נא לנו כי חטאנו, בושנו במעשינו ונכלמנו בעונותינו, אין לנו פה להשיב ולא מצח להרים ראש, הפך לאבל מחולנו ויהפך יום קדוש זה ליום "פרעות תשפ"ד" הי"ר, לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם, עיני עיני יורדה מים על אחינו בני ישראל ההרוגים בלא עת בידי גוי נבל, ועל צער היתומים והאלמנות, הפצועים והשבויים רח"ל, מה אומר ומה אדבר, כי אין מלה בלשוני, מה אעידך מה אדמה לך, וראוי היה לעת כזאת לחשות ולהאלם דום, וכן ביקשתי לעשות, אך באשר בימים האחרונים פנו אלי רבים מרחבי הארץ והגולה ונפשם בשאלתם בבקשה שאכתוב להם מעט דברי חיזוק כדי לעודד הלבבות השבורים והנאנקים ולהצילם מייאוש ושברון לב רח"ל, ע"כ אמרתי כי מסתמא זהו רצון אבינו שבשמים, ועם כל הקושי הנורא אין לי רשות להתעלם ומחוייב אני להשתדל להועיל לאחריני.

וראשית אומר כי באמת נתקיים בנו תוכחת התוה"ק, ככתוב בפרשת האזינו (לב, כא): "וְאֵנִי אֶקְנִיאָם כֶּלֶא עִם בְּגוֹי נָבֵל אֶכְעִיסָם", אשר נתננו ה' יתברך בידי אומה שפלה מאד (עיין רש"י כתובות סו, ב ד"ה ערביים), מרצחים שפלים גרועים מחיתו יער ובהמות השדה, ואשר מעשיהם הרעים השפלים האכזריים והנתעבים היו לגנאי ולבוז ולשאט נפש גם בקרב רוב אומות העולם כנודע. [ויש בנותן טעם להזכיר בקצרה את הידוע מהקדמונים ז"ל כי לכל שנה ושנה משנות ימי עולם יש פסוק בתורה המכוון כנגדה, והיוצא עפ"י כי פסוקי התוכחה אשר בפרשת האזינו מכוונים הם כנגד השנים שבהן אנו נמצאים, הי"ר, ואכ"מ להאריך בזה. ועיין במש"כ בעני"ז הגה"ק רבי אלעזר רוקח זצ"ל (מח"ס מעשה רוקח על המשניות, וספר ארבעה טורי אבן על הרמב"ם, ועוד) בספרו מעשה רוקח עה"ת ומועדים (הוצאת שנת תשנ"ג, פרשת וילך דף רסג), עי"ש. (ויעוין בברייתא "מעשה תורה" המיוחס לרבינו הקדוש עם הוספות הגר"א, הוצאת שנת תרמ"ה, עמוד 74 שער מט אות ז, ודו"ק). ועיין עוד בספר שדה העיר עה"ש"ס (רובין, הוצאת שנת תרס"ג, סוף מסכת קידושין דף פו ע"ב), עי"ש. וע"ע בספר מטבע של אברהם (מייזעלס, הוצאת שנת תשע"ב, מאמר יט עמוד 160 והלאה), ובספר פתחי תפילה ומועד (שפיגל, עמוד 465 והלאה), ועוד].

וידועה הגדרתו הנוקבת של הגה"ק בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל שאמר (בשנת ה'תרצ"ג) כי על אביהם ישמעאל נאמר (פרשת לך לך טז, יב): "וְהָיָה פָּרָא אָדָם", ופירוש הדבר הוא שישמעאל ישאר לנצח "פרא אדם" ולעולם לא יהא בן תרבות. [ועיין בפירוש המהרי"ל דיסקין עה"ת (פרשת לך לך שם), ודו"ק]. ונאנח בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל בכאב ואמר: "אוי, מי יודע מה הפרא אדם הזה עלול עוד לעשות לעם ישראל באחרית הימים", ע"כ. [כן העיד הג"ר שמעיה אליעזר דיכובסקי זצ"ל בספרו נאות דשא ח"א (הוצאת שנת תשל"ה, ב"הקדמה" עמוד יט והלאה), עי"ש. וכ"ה בספרו הנזכר בח"ב (הוצאת שנת תשל"ז, סוף פרשת לך לך), עי"ש. ויעוין היטב בתוכן דברי הרמב"ם ב"איגרת תימן" (הוצאת שנת תש"א, דף מה ד"ה ואתם אחינו) אודות בני ישמעאל לדורות ועד דור אחרית הימים, עי"ש. והדברים מבהילים].

וכמו"כ נודע מש"כ הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנו זצ"ל (בעל "שו"ת דברי יציב") בספרו שפע חיים - דרשות חומש רש"י שנת תשמ"ב (הוצאת שנת תשס"ז, פרשת בהעלותך עמוד תג) מדעת עצמו ובשמו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל: "שהערבים ימ"ש גרועים הרבה מהגרמנים ימ"ש", עי"ש. [ועיין עוד בספר שפע חיים - דרשות חומש רש"י שנת תשד"מ (הוצאת שנת תש"ע, עמוד שצח), עי"ש. וע"ע בספר שפע חיים - ליקוטי דברי תורה עה"ת ומועדים (חלק כג שנה ט גליון נד "דרשה יום א' דסליחות תשל"ה", עמוד צח), עי"ש].

וייש בנותן טעם להביא את דבריו של הגה"ק רבי חיים בן עטר זצ"ל בספרו אור החיים הקד' עה"ת (פרשת צו ו, ב) שכתב על גלות הישמעאלים, וזה לשונו: "אשרי מי שלא ראם משעבדים וממורים חיי ישראל...", ע"כ. [וע"ע בפירושו על פרשת תולדות (כח, ה), עי"ש]. ויעוין עוד בפירושו עה"ת (פרשת ראה יג, יח) שכתב בתו"ד, וזה לשונו: "...כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שרש הרחמים והיו לאכזר", ע"כ. [ועיין עוד במש"כ הגה"ק רבי שמואל שאול סירירו זצ"ל (בן דורו של בעל ה"בית יוסף" זצ"ל, ורב בעיר פאס שבמרוקו) בספרו דרושי מהרש"ש סירירו (הוצאת שנת תשמ"ט, ח"א "דרשה ג לשבת הגדול", דף עא והלאה), ובמש"כ הגה"ק רבי רפאל אהרן בן שמעון זצ"ל (מח"ס "שער המפקד" ו"נהר מצרים", ועו"ס) בהקדמתו לשו"ת משפט וצדקה ביעקב (אבן צור, ח"ב ד"ה "ואולם שמעני" והלאה), עי"ש].

והנה כנודע שהגלות האחרונה מכל הגלויות שנגזרו על עם ישראל היא "גלות ישמעאל" [עיה"ט בדניאל (פרק ב פסוק לט והלאה, ופרק ז פסוק ז והלאה, ופרק ח פסוק ט והלאה), ובמפרשי הנ"ך שם, ודו"ק]. (וע"ע בפירוש מצודת דוד על דניאל פרק יב פסוק א, שכתב, וזה לשונו: "והיתה - אז תהיה עת צרה על ישראל, אשר לא נהיתה עליהם מעת היתה לגוי עד העת ההיא, הכי הקרן הזעירה, שהיא ממלכות ישמעאל, יצר להם מאוד...", ע"כ. ועי"ש בפרק יא פסוק מד), עי"ש. ועיין עוד בפירוש הרד"ק על ישעיהו (פרק כז פסוק א, ופרק נד פסוק א. ועי"ש בפרק כד פסוק טז והלאה, ובפרק סד פסוק ט), ועל יואל (פרק ד פסוק יט), ועל זכריה (פרק ו פסוק ג. ועי"ש בפירוש האברבנאל. ועי"ש עוד ברד"ק בפסוק ז. ועיין עוד שם ברש"י פרק ה פסוק יא, ודו"ק. וע"ע בפירוש המלבי"ם על זכריה פרק יב פסוק ג והלאה, ועל חבקוק פרק ג פסוק ג, עי"ש), ועל תהלים (פרק קכ פסוק ה), עי"ש. ועיה"ט בפירוש הרמב"ן עה"ת (הוצאת שעוועל, פרשת בלק כד, כ), ובדברי המהר"ל מפראג זצ"ל בספרו נצח ישראל (פרק כא. ועי"ש בפרק כו), ובספרו נר מצוה (הוצאת שנת תשל"ב, דף יח טו"ב), עיש"ה. והרבה יש להאריך בכ"ז, ואכה"מ].

ויעוין בזה"ק (פרשת שמות דף יז ע"א) דאיתא שם על "גלות ישמעאל", וזה הלשון: "...ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל", ע"כ. ועוד איתא בזה"ק (פרשת וארא דף לב ע"א), וזה הלשון: "...ווי על ההוא זמנא דאולידת הגר לישראל... ווי על ההוא זמנא דאיתליד ישמעאל בעלמא ואתגזר (=ונימול), מה עבד קודשא בריך הוא, ארחיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון. וזמינין בני ישמעאל למשלט בארעא קדישא כד איהי ריקניא מכללא, זמנא סגי... ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו עד דאישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל", ע"כ. [וע"ע בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל) דאיתא שם, וזה הלשון: "...אמר בלעם, משבעים לשונות שברא הקב"ה בעולמו לא שם שמו לאחד מהם אלא לישראל, הואיל והשוה הקב"ה שמו של ישמעאל לשמו של ישראל, אוי מי יחיה בימיו, שנאמר (פרשת בלק כד, כג) 'אוי מי יחיה משומו אל'...". ע"כ. (ועי"ש עוד בהמשך הדברים, ודו"ק). ויעוין עוד בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב) דאיתא שם, וזה הלשון: "...ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל", ע"כ. ועיין עוד בפירושו רבינו בחיי עה"ת (פרשת וירא כא, יד) שכתב בתו"ד, וזה לשונו: "...שאין אומה בעולם שיהיו שונאים לישראל כבני ישמעאל", ע"כ. וע"ע בפירושו על פרשת נצבים (הוצאת שעוועל, ל, ז) שכתב בתו"ד, וזה לשונו: "...ומפני שבני ישמעאל קשין לישראל יותר מבני עשו, לכן קראו הכתוב 'אויבך'...". ע"כ. ועי"ש במה שפירש בביאור עני"ז שהאויב גדול מן השונא, וזה לשונו: "שהאויב גדול מן השונא, כי השונא אף על פי שיריע לו יעשה על דרך הרחמנות, אבל האויב הוא שבלבו איבה עולמית, לא ישים לו רחמים", ע"כ].

ויש בנותן טעם לחתום בעני"ז בדברי הגה"ק רבי חיים ויטאל זצ"ל בספרו עץ הדעת טוב (תהלים פרק קכד) אשר מפרש על הפסוק "לֹאִי ה' שִׁהְיֶה לָנוּ בְּקוֹם עֲלֵינוּ אָדָם", וזה לשונו: "כבר ידעת כי הגליות אינם אלא ד', בבל, ומדי, ויוון, ואדום. אבל עוד עתידין ישראל להיות באחרית הימים בגלות ישמעאל... אבל עוד יש גלות חמישי אחרון לכולם וקשה מכולם, והוא גלות ישמעאל הנקרא פרא אדם כנ"ל... וכמ"ש רז"ל כי לכן נקרא ישמעאל על שעתידין ישראל לצעוק צעקות גדולות בימי גלותו ואז ישמעם א-ל ויענם... משא"כ בגלות ישמעאל שעתידין להצר את ישראל צרות קשות ומשונות לא נראו כמותם... ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול יתברך שיושיענו מידם...". ע"כ.

והנה בודאי צריכים כולנו להתחזק בכל מה שאפשר, בתורה ובתפילה ובקיום המצוות ובכל שאר העניינים כל אחד כדאית ליה כפי מצבו ועניינו, ולב יודע מרת נפשו, וכבר כתבו כמה מגדולי התורה והיראה שליט"א שיש להתחזק בכמה וכמה עניינים, כגון במצות תפילין ובאמירת איש"ר ובשמירת שבת ועוד עניינים המרבים זכויות ושמירה לעם ישראל.

אכן הנה רואים אנו בעניינו כי כלל ישראל מתחזק לטובה בימים אלו באופן מיוחד בב' עניינים עיקריים, אשר כל אדם יכול לראות זאת בחוש, הראשון שבהם הוא הקירבה והדבקות בהשי"ת אבינו שבשמים, והשני הוא האחדות בכלל ישראל, וכנודע רבות מפסוקי התורה "ק ומדרשי חז"ל שיש בכח שני העניינים הללו להגן על עם ישראל מכל צרה. [וראה במה שיתבאר בהמשך, ודו"ק].

ויש בנותן טעם להביא דברים נפלאים עד מאוד שכתב הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בספרו נפש החיים (שער ג פרק יב), כי מי שמדבק לבו ומחשבתו בה' יתברך, וזוכר כי השי"ת הוא האלקים, והוא מקור כל הכוחות כולם, ואין עוד מלבדו, הרי זה פועל שלא יוכלו לגרום לו שום נזק, וזה לשונו: "ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמור הלא ה' הוא האלקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה, כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל", ע"כ.

וכאן המקום להאיר לדבר נפלא שרואים אנו, כי בניגוד גמור לאומות העולם אשר בעת צרה נחלשים הם באמונותיהם ובמידותיהם כידוע, וכמו שכתוב בישעיהו (ח, כא): "וְהָיָה כִּי יִרְעֹב וְהִתְקַצַּף וְקָלַל בְּמַלְפוֹ וּבְאַלְהֵיוֹ". וכן איתא בגמ' (עכו"ז ג, א) שכאשר קשה לאומות העולם לקיים מצות סוכה הרי הם מבעטים בסוכה ויוצאים [וכ"ה במדרש תנחומא (פרשת שופטים אות ט), ע"ש], הנה לעומת זאת עם ישראל בני אברהם יצחק ויעקב אינם כן כלל, אלא מדתם היא שאינם מבעטים ביסורין, ואינם מהרהרים מתוך צרתם אחר מדותיו יתברך, אלא מצדיקים אותו, ואף מוסיפים ביתר שאת באהבתם ובדבקותם בו יתברך [וכמו שמתבאר בכמה וכמה מפסוקי התנ"ך, ועיין בזה בדברי הגה"ק בעל ה"בן איש חי" זצ"ל בספרו אבן שלמה (הוצאת שנת תר"ל, דף טו ע"ב), ובספר דורות ישרים עה"ת ומועדים (פריינד, הוצאת שנת תשע"ב, עמוד מט, ועמוד פ, ועמוד ריז), ועוד. וע"ע בספר שמנה לחמו עה"ת (להר"ר אשר בן יעקב ז"ל, הוצאת שנת תרמ"ד, פרשת בלק דף קנו ע"א), ע"ש].

וכן איתא בפסיקתא רבתי (פרשה לו אות א), וזה הלשון: "...אמר להם הקב"ה למלאכי השרת, בואו ואודיע לכם צדקתם של בניי, שאני טענתים בעולם כמה צרות, ויסורים הבאתי עליהם בעולם, בכל דור ודור ובכל שעה, ולא בעטו בהם, שקוראים את עצמן רשעים וקוראין אותי צדיק בפני רשעים, והם אומרים בלשון הזה אבל אנחנו חטאנו העוינו הרשענו פשענו מרדנו ומרינו וסרנו ממצותיך וממשפטיך ולא שוה לנו, ואתה צדיק על כל הבא עלינו, כי אמת עשית ואנחנו הרשענו...". ע"כ. [ועיין עוד בפסיקתא רבתי (פרשה כא "פיסקא עשרת הדברות" אות טו), ובבמדבר רבה (פרשה ב אות ד), ובשיר השירים רבה (פרשה ז אות ב), ודו"ק. (וע"ע ברש"י ובשאר מפרשים עה"פ בשיר השירים ח, ז, ודו"ק. וע"ע בשיר השירים רבה פרשה א אות כב, ובפרשה ח אות ו, עה"פ בשיר השירים ח, ו, ודו"ק. וע"ע בספרי פרשת וזאת הברכה פיסקא שמג, ובמכילתא דרבי ישמעאל פרשת בשלח פרשת השירה פ"ג, ובתנא דבי אליהו רבה פרק ל, עה"פ בשיר השירים ה, ט, ודו"ק. וע"ע במדרש שוחר טוב על תהלים פרק ט, ובילקוט שמעוני על שיר השירים רמז תתקפח, עה"פ בשיר השירים ה, ח, ודו"ק. ועיין עוד בויקרא רבה פרשה לב אות א, ובמכילתא דרבי ישמעאל פרשת יתרו פרשת בחדש פרשה ו, עה"פ בזכריה יג, ו, ודו"ק. ועיין עוד בשיר השירים רבה פרשה א אות סג, ובפרשה ד אות ב, ובמדרש תנחומא פרשת תצוה אות ה, ובמדרש שוחר טוב על תהלים, מהדורת באבער, פרק סח אות ח, ובילקוט שמעוני על שיר השירים רמז תתקפד, ובשל"ה הקד', הוצאת מכון יד רמה, ח"ג פרשת כי תבוא בחלק "תורה אור" דף תלג טו"ב אות ח, עה"פ בשיר השירים א, טו, וד, א, ודו"ק. וע"ע במנחות (נג, ב), ע"ש. ואכ"מ להאריך בזה].

והנה עיקר קירבת ה' נפעל כידוע ע"י לימוד התורה בעמל ובעיון, שהיא הקירבה היותר גדולה לה' יתברך, כידוע מכל התורה כולה, ואזכיר בזה רק את דבריו הנפלאים של הגה"ק בעל ה"שלחן ערוך הרב" זצ"ל בספרו ליקוטי אמרים - תניא (פרק ה), וזה לשונו: "וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצות מעשיות, ואפי' על מצות התלויות בדבור, ואפי' על מצות תלמוד תורה שבדבור, כי ע"י כל המצות שבדבור ומעשה, הקב"ה מלביש את הנפש, ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה. ובידיעת התורה, מלבד שהשכל מלוכש בחכמת ה', הנה גם חכמת ה' בקרבו מה שהשכל משיג ותופס ומקיף בשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה, איש כפי שכלו וכח ידיעתו והשגתו בפרד"ס...". ע"כ. [ועיין בקונטרס עמל ועיון בתורה (הוצאת ירושלים - תמוז שנת תשע"ו) מה שהאריך בפירוט גדול ונפלא מדברי חז"ל והראשונים והקדמונים וגדולי האחרונים ז"ל בדבר המעלה והתוצאה הנפעלת מעמל ועיון בתורה. וע"ש (עמוד י, ועמוד קיח) שהביא את דברי התניא הנזכרים].

ומצות תלמוד תורה היא על כל אחד ואחד כפי יכולתו, וכמו שמבואר ברמב"ם (הלכות ת"ת פ"א), ובשו"ע (יור"ד סימן רמו), ע"ש. ומי שאין סיפק בידו ללמוד כל שעותיו יסייע ללומדי התורה ובזה יקנה את עולמו וינצל מכל צרה ועוקה, ויקויים בו הכתוב (פרשת וזאת הברכה לג, יח): "שְׁמַח זְבוּלֵן בְּצִאתָהּ וַיִּשְׁשָׁכָר בְּאַהֲלֶיהָ". וכן הנשים תסייענה לתורה וכמו שאמרו בברכות (יז, א): "אמר ליה רב לרבי חייא: נשים במאי זכיין? באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן", ע"כ. [ועיין עוד ביומא (עז, א. וכ"ה בכתובות סב, א, ע"ש), ובסוטה (כא, א), ע"ש].

וראוי להזכיר ענין חשוב בבחינת "סור מרע", והוא הזהירות הגדולה מכל הרגשה של "כחי ועוצם ידי" רח"ל, אשר זהו הסכנה הגדולה ביותר לאבד את קירבת ה' וממילא את ההגנה שיש לנו ע"י החסייה בצל כנפיו, והזהירה אותנו התורה"ק על כך מאד, באומרה (פרשת עקב ח, יא-יח): "הַשְׁמֹר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱ-לֹהֶיךָ... וְרַם לְבָבְךָ וְשִׁכַּחְתָּ אֶת ה' אֱ-לֹהֶיךָ... וְאָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ פָּחִי וְעַצְם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה: וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱ-לֹהֶיךָ כִּי הוּא הֵנִיךָ לְךָ כָּח לַעֲשׂוֹת חֵיל..." ע"כ. ואמרו חז"ל כי המתגאה הקב"ה אינו רוצה לדור עימו [עיין סוטה (ה, א), ע"ש], ונחשב מורד במלכות שמים [כלשון הרמב"ן באגרתו הנודעת].

ובאמת שאף בזה רואים אנו התעוררות בעם ישראל, אשר הכל רואין עתה כי כל הדיבורים והתוכניות בשנים האחרונות, מכל הסוגים ומכל הצדדים הכיצד והיאך לנהוג באותן רשעים ארורים מחבלי כרם ישראל ימש"ו, הנה הכל הכזיב ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, אשר אך הוא יעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו. ויש לעמוד על משמר הנפש ולהתחזק בדיעה שהכל הוא מאיתו יתברך, ו"אם ה' לֹא יִשְׁמֹר עִיר שָׁוָא שָׁקֵד שׁוֹמֵר" (תהלים קכו, א), וביתר שאת בארץ ישראל ארץ הקודש אשר עיני ה' בה ולא מסרה לשום מלאך ולשום מזל אלא הוא עצמו מנהיג אותה ואת יושביה בכל עת ובכל שעה, ורק הזכויות הרוחניות המה הפועלות ומצילות, וכל שאר הדברים והמעשים הגשמיים אף אם יש לעשותם מצד חובת ההשתדלות מכל מקום כוחה של השמירה אינו בא אלא ע"י התורה והמצוות, וכבר אמר הנביא ירמיהו (לג, כה): "אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי". [וזה קאי על התורה"ק, עיין בפסחים (סח, ב), ובגדרים (לב, א), ובסנהדרין (צט, ב), ובעבו"ז (ג, א), ובבמדבר רבה (פרשה י אות א), ובאסתר רבה (פרשה ז אות יג), ובמדרש תנחומא פרשת נח (אות ג), ופרשת האזינו (אות ג), ובפסיקתא רבתי (פרשה כא "פיסקא עשרת הדברות" אות כא), ובזוה"ק פרשת וישב (דף קפה ע"א), ופרשת יתרו (דף צד ע"א), ופרשת ויקהל (דף ר ע"א), ופרשת ויקרא (דף יא ע"ב). ועי"ש בפרשת אחרי מות דף עג ע"א), ועוד. וע"ע במש"כ הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בספרו נפש החיים (שער ד פרק כה), ע"ש].

וכן מבואר בדברי חז"ל במקומות רבים עד מאוד, ואזכיר מקצת מהעיקריים שבהם, וכגון מה שאמרו בירושלמי חגיגה (פ"א ה"ז) שלומדי התורה הם ה"נטורי קרתא", היינו שומרי העיר [וכ"ה באיכה רבתי (ב"פתיחתא" אות ב), ע"ש. וכן הובא בילקוט שמעוני (ירמיהו רמז רפב, ותהלים רמז תתפא), ע"ש. ועיין בב"מ (קה, א), ובב"ב (ח, א), וברמב"ם (פ"ו מהלכות שכנים ה"ו. ועי"ש בפ"ו מהלכות ת"ת ה"י), ובשו"ע (יור"ד סימן רמג ס"ב, וחז"מ סימן קסג ס"ד), ע"ש. וע"ה"ט בחזו"א (עמ"ס ב"ב סימן ה סקי"ח, וב"יור"ד סימן קנא סק"ג), ודו"ק], וידועים דברי הגמ' בסוטה (כא, א) שהתורה "מגנא ומצל"א", ע"ש.

ועוד איתא בגמ' במכות (י, א): "א"ר יהושע בן לוי: מאי דכתיב עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים? מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה", ע"כ. [וע"ע בברכות (סא, ב), ובכתובות (עז, ב), ובסנהדרין (צד, ב), ובויקרא רבה (פרשה כה אות א), ובתנא דבי אליהו רבה (פ"ד), ובתנא דבי אליהו זוטא (פ"ה), ועוד, ודו"ק].

וכן אמרו בפסחים (פו, א): "אני חומה ושדי כמגדלות, אמר רבי יוחנן: אני חומה זו תורה, ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים", ע"כ. [וכ"ה בב"ב (ז, ב), ע"ש].

וכבר נאמר בתורה"ק (פרשת בחוקותי כו, ג): "אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ" וגו', ופירש רש"י: "שתהיו עמלים בתורה", ע"כ. [ומקורו בתורת כהנים (שם ריש פרשתא א), ע"ש], ועי"ז יתקיימו הברכות שנאמרו בהמשך הפרשה שם (פסוק ו והלאה), ובהן: "וְנָתַתִּי שְׁלֹם בְּאֶרֶץ וְשִׁכְכֶתָם וְאֵין מִחְרִיד וְהִשְׁפַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא תַעֲבֹר בְּאֶרְצְכֶם: וְרַדְפְּתֶם אֶת אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לְפָנֵיכֶם לְחָרֵב: וְרַדְּפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבְבָה יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרֵב..." ע"כ.

ודבר ידוע הוא שאפילו אחינו הרחוקים עדיין משמירת תורה ומצוות, ואשר אנו מתפללים עליהם כי בע"ה יזכו במהרה להתקרב להשי"ת, רבים מהם מכירים ויודעים זאת היטב, וה' יעזרנו שעם ישראל כולו יכיר במעלת עמלי התורה הקדושה בטהרה אשר המה העומדים בראש פעולות ההגנה והשמירה על ארץ הקודש ויושביה.

וכאמור רואים אנו בימים אלו גם התחזקות גדולה בקיום מצות "ואהבת לרעך כמוך", ואף נשמעים מעשים נפלאים ומרוממים של עזרה וסיוע איש למען רעהו, ועם ישראל מתגלה במלא גדלותו בעזרה ובדאגה איש לאחיו, ועל כן נראה שאף במידה זו רוצה השי"ת מאיתנו שנוסיף ונתחזק בימים אלו ונבנה בנפשנו ענין זה עד שלא יסור ממנו גם בעתות ובזמנים "רגילים", ויש להשים על לב שהנה בימים "כתיקנם" כל אחד ואחד יש לו את הדברים והעניינים שהוא מקפיד ורוגז עליהם, עד שהעולם מלא במריבות וחיכוכים וסכסוכים על "פכים קטנים", והנה בימים קשים אלו הרי אנו מקבלים "קנה מידה" במבט גבוה יותר על כל ענייני העוה"ז הפחותים שאין בהם ממש, וקנה מידה זה הוא הנכון והראוי לנהוג בו תמיד, ויש להתחזק בהשקפה זו לראות את העיקר ולזנוח את הטפל, ועל ידי זה יהא קל לנו לחיות בשלום איש עם רעהו ואיש עם משפחתו בס"ד, ולזכות להתברך בברכת השלום, כמו שאנו אומרים בתפילה: "שִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה... עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ", וכדברי חז"ל במשנה (עוקצין ג, יב): "אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֶלְפָתָא, לֹא מֵצָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּלִי מַחְזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹא הַשְׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם", ע"כ. [וכ"ה כע"ז בירושלמי ברכות (פ"ב ה"ד), ובבבבב רבה (פרשה כא אות א), ע"ש], ונזכה ע"ז לכל הישועות, וכבר אמרו חז"ל שע"י שישראל בשלום זה עם זה הריהם ניצולים ממידת הדין, ולמדו זאת מן הכתוב (הושע ד, יז): "חֲבוּר עֲצָפִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ" [כ"ה בבראשית רבה (פרשה לח אות ו), ובבבבב רבה (פרשה יא אות ז), ובמדרש תנחומא פרשת צו (אות ז), ופרשת שופטים (אות יח), ובספרי (פרשת נשא פיסקא מב), ובדרך ארץ זוטא (פרק ט), ובפסיקתא רבתי (בסופו "הוספה א" פ"ג), ובזוה"ק (פרשת מקץ דף ר ע"ב), ע"ש]. וכן הובא בילקוט שמעוני (פרשת נח רמז סב, ופרשת נשא רמז תשיא, והושע רמז תקכ, ותהלים רמז תשיא), ע"ש].

וכמו"כ אמרו חז"ל שהגאולה באה בזכות השלום [ע"ה ט בבראשית רבה (פרשה צח אות ב), ובמדרש תנחומא (פרשת נצבים סוף אות א), ע"ש]. וכן הובא בילקוט שמעוני (פרשת נצבים רמז תתקמ, ועמוס רמז תקמט), ע"ש. ועיין עוד בויקרא רבה (פרשה ט אות ט), ובדברים רבה (פרשה ה אות טו), ובמדרש תנחומא (פרשת צו אות ז), ובדרך ארץ זוטא (בסופו ב"פרק השלום"), ובמדרש משנת רבי אליעזר (פרשה רביעית אות סז), ודו"ק. וע"ע במשניות עדיות (פ"ח משנה ז), ובשיר השירים רבה (פרשה ד אות כח), ע"ש].

ויהי רצון שיאמר השי"ת לצרותינו די, ויתקיים בנו האמור בתהלים (פרק קמ): "חֲלֹצֵנִי ה' מֵאֲדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנָּצְרֵנִי: אֲשֶׁר חָשְׁבוּ רָעוֹת בְּלִבָּם כָּל יוֹם יִגְוְרוּ מִלְחָמוֹת: שָׁנָנוּ לְשׁוֹנָם כָּמוֹ נָחַשׁ חֲמַת עֶכְשׁוֹב תַּחַת שְׁפָתֵינוּ סֵלָה: שְׁמֵרֵנִי ה' מִיַּד רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנָּצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לְדַחֹת פְּעָמַי: טָמְנוּ גֵאִים פֶּחַ לִי וַחֲבָלִים פָּרְשׁוּ רֶשֶׁת לִיד מַעְגַּל מִקְשִׁים שָׂתוּ לִי סֵלָה: אִמְרָתִי לֹא-אֶ-לִי אֶתָּה הָאֱלֹהִים ה' קוֹל תַּחְנוּנִי: ה' אֶ-דָּנִי עֹז יִשׁוּעָתִי סִפְתָּה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נָשָׁק: אֶל תִּתֵּן ה' מֵאֲוִי רָשָׁע וְזָמְמוּ אֶל תִּפְקֵר יְרוּמוֹ סֵלָה: רֹאשׁ מְסִבִּי עָמַל שְׁפָתֵינוּ יִכְסִּימוּ: יְמוּטוּ עָלֵיהֶם גְּחָלִים בְּאֵשׁ יִפְלֹם בְּמַהֲמָרוֹת כָּל יָקוּמוּ: אִישׁ לְשׁוֹן כָּל יָפוֹן בְּאַרְץ אִישׁ חֲמָס רָע יִצְוֲדָנוּ לְמַדְחַפְתָּ: יַדְעָתִי כִּי יַעֲשֶׂה ה' דִּין עָנִי מִשְׁפָּט אֲבִינִים: אֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פָּנֶיךָ."

ובעזר השי"ת אחינו בני ישראל הנתונים בשביה המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפלה לאורה וישובו לבתיהם במהרה, וכל הפצועים והפגועים ימלא השי"ת רחמים עליהם להחלימם ולרפאותם ולהחזיקם ולהחיותם וישלח להם מהרה רפואה שלמה מן השמים, ומשפחות הנופלים רח"ל יזכו שהשי"ת ינחמם בשלמות ויעודד רוחם ונפשם, ונוכה כולנו לשנה טובה, לשמועות טובות ולבשורות טובות, ולביאת משיח צדקנו בקרוב בימינו, ולקיום הכתובים בנבואת ישעיהו (כה, ח-ט): "בְּלֵעַ הַמָּוֶת לְנֶצַח, וּמָחָה ה' אֱ-לֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וְחִרְפַּת עֲמוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ, כִּי ה' דִּבֶּר: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא, הִנֵּה אֲ-לֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וַיִּשְׁעֵנוּ, זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ נִגִּילָה וְנִשְׁמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ", אכי"ר.

ממני החותם בדמע ובתפילה למען עם ישראל

ישראל שניאור

[פה עיה"ת בני ברק]